

СЕКЦІЯ 2.

ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВОЗНАВСТВА

Димов Кирило Борисович

студент 4-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

АНЕКСІЯ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Як відомо, у 2014 році Україна пережила багатомісячну кризу, яка торкнулась усіх сфер життя пересічних українців та внесла зміни у життя багатьох громадян нашої держави. Саме у 2014 році після масових протестів на Майдані Незалежності у м. Києві – «Революції Гідності», які стосувалися скасування та тимчасового зупинення підписання Угоди про асоціацію Європейського Союзу та України, країна залишилася без Президента. Віктор Янукович, тогочасний Президент України, залишив її територію, незважаючи на важку ситуацію у державі. Якщо вірити пропаганді держави-агресора Російської Федерації (далі – РФ), Крим законно та мирно відокремився від України після «державного перевороту» на Майдані, а потім, за допомогою референдуму, приєднався до території РФ. Аналіз реальних фактів доводить, що Крим не «відділився» від України, а був окупований регулярними військами РФ, а, згодом, анексований. 27 лютого 2014 року люди в зеленій формі без розпізнавальних знаків встановили контроль над Верховною Радою Автономної Республіки Крим. Того ж дня Верховна Рада Автономної Республіки Крим розпустила Раду Міністрів Автономної Республіки Крим, що незадовго до цього визнала новий перехідний уряд України, а також привела до влади проросійські структури [6].

Анексувавши АРК, РФ порушила безліч норм міжнародного права, серед яких і ряд найважливіших принципів міжнародного права, які закріплені у Статуті Організації Об'єднаних Націй, Декларації про принципи міжнародного права 1975 р. та в Заключному акті Наради з безпеки та співробітництва в Європі (НБСЄ) та ін.

Принцип територіальної недоторканності та цілісності України. Цей принцип є одним з основоположних принципів міжнародного права. РФ неодноразово порушувала вказаний принцип діями щодо України, зокрема у випадку із ситуацією у районі Тузлінської коси та діями військ РФ у АРК. При цьому, незважаючи на численні факти цих порушень, РФ, попри визнання перебування військових РФ у АРК поза умовами домовленостей з Україною, продовжує цинічно стверджувати про відсутність порушення з боку РФ територіальної цілісності України [3, с. 240].

Не можна не згадати також і порушення Будапештського меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, який є міждержавним документом, що гарантує дотримання положень Заключного акту ОБСЄ, Статуту ООН і ДНЯЗ щодо України як держави – учасника договору, який не володіє ядерною зброєю. Цей документ було підписано 5 грудня 1994 року лідерами України, США, Росії та Великої Британії. Згідно з документом, держави, які його підписали, зобов'язувались поважати кордони України та її територіальну цілісність [5]. А, як відомо, РФ вже четвертий рік поспіль є окупантом частини території нашої держави, дестабілізує ситуацію в країні та зовсім не сприяє вирішенню проблем на її території.

Вважаємо, що до ситуації з АРК потрібно безпосередньо застосовувати норми міжнародного гуманітарного права. Так, загальна ст. 2 Женевських конвенцій про захист жертв війни 1949 року містить вказівку на те, що «Конвенція буде застосовуватися також у всіх випадках окупації всієї або частини території Високої Договірної Сторони, навіть якщо ця окупація не зустрінє жодного збройного опору». Саме така ситуація виникла в результаті окупації і анексії РФ Криму. Діяльність РФ в Криму повинна була кваліфікуватися як окупація відповідно положенням міжнародного звичаєвого права, Положення 1907 р. (відділ III), ЖК

(ст. 2) та Додаткового Протоколу I, що додається до Женевських конвенцій щодо захисту жертв в конфлікті міжнародного характеру. Відповідно до Положення 1907 р. «Територія визнається зайнятою, якщо вона дійсно знаходиться при владі ворожої армії. Зайняття поширюється лише на ті області, де ця влада встановлена і взмозі проявляти свою діяльність» (ст. 42 Положення 1907 р). В контексті цієї норми Е. Давід вказує, що «факт окупації території в рамках *jus in bello* не тягне за собою права анексувати цю територію, так як *jus contra bellum* забороняє будь-яке захоплення території, ґрунтуючись на застосуванні сили» [2, с. 564]. Детальний аналіз застосування до анексованої РФ території Криму права військової окупації проведений вітчизняними дослідниками М. М. Гнатовським, Л. Р. Кузьменко та С. А. Старосвіт, М.В. Грушко. Дослідники прийшли до висновку, що «Огляд ключових положень міжнародного гуманітарного права у їхньому застосуванні до окупації та протиправної анексії території АР Крим та міста Севастополь Російською Федерацією дає підстави для однозначного висновку про застосування інституту військової окупації до цієї ситуації» [2, с. 560; 2, с. 169-177]. Факт анексії території Криму не легітимізує приналежність території РФ, що підтверджується Резолюцією, прийнятою ГА ООН, 27 березня 2014 року 68/262. «Територіальна цілісність України» п. 1 ГА ООН «підтверджує свою прихильність суверенітету, політичної незалежності, єдності і територіальної цілісності України в її міжнародно визнаних кордонах», і не впливає на статус даної території як окупованої. Факт визнання статусу окупованої міститься також в Законі України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України». Згідно ст. 3. до тимчасово окупованої території відноситься: 1) сухопутна територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, внутрішні води України цих територій; 2) внутрішні морські води і територіальне море України навколо Кримського півострова, територія виключної (морської) економічної зони України вздовж узбережжя Кримського півострова та прилеглого до узбережжя континентального шельфу України, на які поширюється юрисдикція органів державної влади України відповідно до норм міжнародного права, Конституції та законів України; 3) повітряний простір над територіями, зазначеними у пунктах 1 і 2 цієї частини [6].

Крім порушення територіальної недоторканності та цілісності України, влада РФ здійснює систематичні порушення прав людини та громадянина на території тимчасово окупованої Автономної Республіки Крим. Міжнародна спільнота повинна адекватно на це реагувати та попереджувати і не допускати такі порушення. Адже метою міжнародної правової системи є запобігання міжнародним конфліктам, а також запобігання незабезпеченню державами прав і свобод людини на відповідній території [1, с. 29].

Передусім, це обмеження прав корінного народу півострова – кримських татар, а також тих осіб, які були налаштовані проти анексії та за повернення півострова до складу України: права на свободу слова, права на мирні зібрання, також свавільні арешти та затримання тих осіб, які виступали за «український» Крим, закриття проукраїнських каналів та багато іншого. Все це представлено у доповіді Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини [7].

Саме тому українці можуть покластися лише на зусилля міжнародної спільноти для подолання наявних проблем, але найважливіших зусиль повинні докласти самі, адже доля нашої держави у нас в руках, і ніхто не подбає про неї більше, ніж ми.

Список використаних джерел

1. Батан Ю. Д. До питання про місце превенції у правовому регулюванні / Ю. Д. Батан // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. – 2017. – № 10. – С. 25-31.
2. Гнатовський М. М. п. 3.2.4. Крим: чи застосовується міжнародне право військової окупації до анексованої території? / М. М. Гнатовський, Л. Р. Кузьменко, С. А. Старосвіт // Українська Революція гідності, агресія РФ і міжнародне право. – К. : К. І. С., 2014. – 1016 с.
3. Гладенко О. М. Концепція історичної справедливості як підстава для порушення норм міжнародного права / О. М. Гладенко // Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу / відп. за вип. В. М. Дрьомін; НУ ОЮА, Півд. регіон. центр НАПрН України. – Одеса: Фенікс, 2014. – Т. 2. – С. 240-243.

4. Грушко М.В. Становлення та специфіка міжнародно-правового режиму військовополонених: монографія / М. В. Грушко ; за ред. к.ю.н., доц. Т.Р. Короткого. – Одеса : Фенікс, 2016. – 284 с.
 5. Лелюх К. Лавров заявляє, що Будапештський меморандум порушила Україна, а не Росія [Електронний ресурс] / К. Лелюх. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://hromadske.ua/posts/lavrov-zaiavliaie-shcho-budapeshtskiy-memorandum-porushyla-ukraina-a-ne-rosiia>.
 6. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України [Електронний ресурс] : Закон України від 15.04.2014 №1207-VII – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show1207-18>
 7. Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини. Тематична доповідь Ситуація з правами людини в тимчасово окупованих Автономній Республіці Крим та місті Севастополі (Україна) [Електронний ресурс] / Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://www.ohchr.org/documents/countries/ua/crimea2014_2017_ukrainian.pdf
- Науковий керівник: к.ю.н., доцент Грушко М. В.*

Дирда Адріана Михайлівна, Катанчик Юлія Євгенівна
студентки 3-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМАТИКА ВПЛИВУ РЕЛІГІЇ НА ПРАВОВІ СИСТЕМИ

На виникнення, розвиток, процвітання правових систем впливають різні фактори, зокрема релігія. Однак, значення різних впливів релігії на правоутворення змінювалось разом із суспільством. Вона перший такий регулятор який своїм авторитетом закріпила певні масштаби дозволеної або небажаної для суспільства поведінки. Тому на стадії першовиникнення права окрім звичаїв, значний його обсяг складали й релігійні норми.

Особливо сильний вплив релігії справила на законодавство давніх східних держав: Закони Мойсея, Закони Хаммурапі, Закони Ману та